

Maatschappelijk Impact Team

Werkprogramma MIT 2022-2024

Datum 9 januari 2023
Status Definitieve versie

1. Inleiding

"De Commissie heeft tot taak de secretaris-generaal van het ministerie [van SZW] te adviseren over de sociaalmaatschappelijke en economische gevolgen van de voorstellen van het kabinet in het kader van het beleid ter bestrijding van het coronavirus en eventuele andere infectieziekten met pandemisch potentieel die kunnen nopen tot het nemen van collectief verplichtende maatregelen. De Commissie adviseert op basis van actuele kennis, informatie en inzichten uit wetenschap en praktijk." (Instellingsbesluit Maatschappelijk Impact Team, artikel 2 lid 2)

Per 1 september 2022 is het Maatschappelijk Impact Team (MIT) ingesteld.¹ De oprichting van het MIT ligt in het verlengde van de twee doelen van de langetermijnaanpak COVID-19 van het kabinet²:

- sociaalmaatschappelijke en economische continuïteit/vitaliteit, en
- toegankelijkheid van de gehele zorgketen voor iedereen.

Het MIT komt naast het Outbreak Management Team (OMT)³ te staan en krijgt dezelfde rol in de advisering en voorbereiding van het besluitvormingsproces over pandemieën.⁴ Het MIT mag gevraagd en ongevraagd advies geven en aanbevelingen doen in het verlengde van de opdracht.

Startnotitie met doelstellingen MIT

Op 30 september 2022 heeft het Maatschappelijk Impact Team aan het ministerie van SZW een startnotitie aangeboden, waarin het MIT zijn opdracht nader heeft uitgewerkt aan de hand van de geleerde lessen uit twee jaar coronacrisis.⁵ Het MIT heeft geanalyseerd op welke wijze de maatschappelijke impact van besluiten over het coronabeleid tot dusverre is meegewogen, en hoe deze afweging door advisering van het MIT kan worden versterkt. Op basis daarvan heeft het MIT de volgende drie doelstellingen tot leidraad genomen voor de werkzaamheden:

- adviseren over de sociaalmaatschappelijke en economische effecten van de pandemie(maatregelen) vanuit de belevingswereld van mensen, met speciale aandacht voor de groepen voor wie de impact het grootst en/of het langdurigst is;
- adviseren over de gedragseffecten van de pandemie(maatregelen) en de gevolgen daarvan voor draagvlak en effectiviteit van het beleid;
- bijdragen aan een transparant afwegingskader en een actuele set kernindicatoren voor de sociaalmaatschappelijke en economische positie van mensen.

Op basis van deze doelstellingen zijn de werkzaamheden bepaald voor de eerste periode van het MIT, van 1 september 2022 tot 1 september 2024.

Werkzaamheden situatieafhankelijk

De werkzaamheden van het Maatschappelijk Impact Team zijn deels afhankelijk van de situatie: de fase of het scenario waarin de coronacrisis of mogelijke andere pandemieën zich bevinden.⁶ In de zwaardere scenario's zal het MIT zo vaak als nodig is adviezen leveren over de pandemie-aanpak en maatschappelijke gevolgen van pandemiemaatregelen (hoofdstuk 2). Zolang de lichtere scenario's van kracht zijn werkt het MIT vooral aan versterking van de kennisbasis vanuit de drie doelstellingen (hoofdstuk 3). Idealiter zou het MIT eerst de kennisbasis op orde willen hebben voordat adviezen worden uitgebracht, maar het MIT zal daarin flexibel en pragmatisch moeten zijn omdat deze fasen in de praktijk door elkaar heen kunnen lopen.

¹ [Instelling Maatschappelijk Impact Team | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

² [Langetermijnstrategie COVID-19 | Nieuwsbericht | Rijksoverheid.nl](#)

³ Buiten crisistijden is dit het Responsteam van het RIVM: <https://www.rivm.nl/coronavirus-covid-19/actueel/responsteam>

⁴ [Kamerbrief met nadere uitwerking langetermijnaanpak COVID-19 | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

⁵ [Startnotitie Maatschappelijk Impact Team | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

⁶ [Coronascenario's | Adviesprojecten | WRR](#)

Dynamische omgeving

Het Maatschappelijk Impact Team heeft te maken met een dynamische omgeving, en in de zwaardere scenario's met een crisisorganisatie. Het MIT zal zich verdiepen in de context van beleid en praktijk waarbinnen adviesaanvragen aan het MIT tot stand komen en de adviezen gaan landen. Daarnaast is het MIT zich ervan bewust dat de gehele samenleving te maken heeft met de gevolgen van een pandemie en de pandemie-aanpak. Het MIT zal zoeken naar een werkwijze waarmee enerzijds inzichten uit de wetenschap, en anderzijds signalen uit de praktijk in de adviezen worden betrokken; met name ook van de groepen die het hardst worden geraakt. Daarvoor zal het MIT onder andere een breed expertnetwerk benutten en praktijkkringen opzetten (hoofdstuk 4).

2. Adviezen

“De Commissie zal in ieder geval ter voorbereiding van besluitvorming over invoering van maatregelen en adviezen ter bestrijding van het coronavirus gevraagd worden te adviseren over de sociaalmaatschappelijke en economische gevolgen van deze maatregelen en adviezen. De Commissie bepaalt over welke sociaalmaatschappelijke en economische aspecten en gevolgen van het coronabeleid het adviseert.” (Instellingsbesluit Maatschappelijk Impact Team, artikel 2 lid 2)

2.1. Adviezen over maatregelen

Het Maatschappelijk Impact Team bereidt zich voor op adviezen aan het kabinet over concrete maatregelen ter bestrijding van het coronavirus of een andere pandemie. Dit zullen vaak gevraagde, maar kunnen ook ongevraagde adviezen zijn. Adviezen over maatregelen zijn in beginsel adviezen die op de (zeer) korte termijn moeten worden gegeven in het licht van een veranderende epidemiologische situatie.

Om hierop goed voorbereid te zijn, brengt het MIT vrijwillige en/of verplichtende maatregelen tevoren al zo goed mogelijk in kaart en analyseert deze op denkbare sociaalmaatschappelijke en economische gevolgen, in samenspraak met experts en vertegenwoordigers uit de praktijk. Daarnaast brengt het MIT de effecten in beeld van clustering en stapeling van maatregelen (pakketten).

2.2. Strategische adviezen

Het Maatschappelijk Impact Team zal daarnaast ook strategisch advies geven, niet alleen voor de korte maar ook voor de langere termijn.⁷ Dit kunnen adviezen zijn over de sociaalmaatschappelijke en economische aspecten van het coronabeleid, de corona-aanpak en de gereedschapskist met instrumenten en regelingen, maar ook over specifieke thema's, doelgroepen of gebieden. Het MIT houdt daarbij oog voor de houdbaarheid van de advisering, ook voor andere pandemieën en crisissituaties.

Het MIT kijkt daarnaast naar de sociaalmaatschappelijke en economische effecten van het coronabeleid van voorgaande jaren waarvan de gevolgen in de huidige samenleving nog steeds bestaan, maar die niet altijd even zichtbaar zijn. Denk aan scholieren en studenten met onderwijsachterstanden; jongeren met mentale problemen; starters die hun plek niet vinden op de arbeidsmarkt; ondernemers en zzp'ers met opgebouwde schulden; Long Covid-patiënten die ook na revalidatie niet terugkomen op hun oude niveau; mensen met een kwetsbare gezondheid die niet voluit durven meedoen aan de samenleving, of patiënten die te maken hebben met uitgestelde zorg.

2.3. Maatschappelijk beeld

Behalve adviezen levert het Maatschappelijk Impact Team ook regelmatig een maatschappelijk beeld op. In aanvulling op het coronadashboard van het RIVM houdt het MIT een overzicht bij van de belangrijkste sociaalmaatschappelijke en economische indicatoren die in verband (kunnen) staan met de (corona)pandemie en -aanpak, of bepalend zijn voor de context. Het betreft indicatoren die een actueel beeld geven van bijvoorbeeld de gezondheid en het welzijn van de bevolking, het ziekteverzuim, de werkgelegenheid en de economie (brede welvaart). Specifieke aandacht daarbij

⁷ Het MIT heeft een eerste advies gegeven op verzoek van het ministerie van SZW over de aanpak voor het najaar van 2022: [Aanbiedingsbrief MIT-advies Fit voor het najaar | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl](#)

gaat naar doelgroepen die kwetsbaar zijn voor de pandemie en/of voor de maatregelen die worden genomen om de pandemie aan te pakken. Ook de mate waarin mensen bereid zijn om pandemiemaatregelen na te leven hoort bij het maatschappelijk beeld. De pandemie en pandemie-aanpak hebben invloed op mensen; maar mensen hebben ook invloed op het verloop van de pandemie en het al dan niet succesvol bestrijden daarvan.

Het MIT is bij het creëren van een maatschappelijk beeld ook alert op andere oorzaken dan de (corona)pandemie en -aanpak voor groei of afname van sociaalmaatschappelijke en economische indicatoren. Anders dan in 2020 is de coronacrisis niet langer dominant, maar wordt het maatschappelijk beeld mede bepaald door andere (internationale) ontwikkelingen die het dagelijks leven van burgers beïnvloeden, zoals de oorlog in de Oekraïne en internationale spanningen, de hoge energieprijzen en opkomende armoede, de krapte op de arbeidsmarkt en niet aflatende werkdruk, enzovoorts.⁸

⁸ [Naleving van en draagvlak voor de basis gedragsregels | RIVM](#)

3. Kennisopbouw

Om snel en accuraat te kunnen reageren op de epidemiologische situatie en mogelijke adviesaanvragen, legt het Maatschappelijk Impact Team een fundament van kennis en ervaring waarmee adviezen kunnen worden onderbouwd. Het MIT brengt kennis bijeen maar is zelf geen kennisinstituut. Het MIT werkt samen met kennisinstellingen die de opgedane kennis mede dragen en borgen.

3.1. Maatregelen

Factsheets

Het MIT stelt om te beginnen factsheets (fiches) op van de maatschappelijke impact van mogelijke maatregelen op basis van de beschikbare kennis en ervaring. Het MIT wil met name kwetsbare groepen goed in beeld brengen: kwetsbaar voor de pandemie en/of kwetsbaar voor de pandemie-aanpak. Ook zal het MIT in kaart brengen wat de maatschappelijke impact is – of kan zijn – als maatregelen *niet* worden getroffen. Het gaat daarbij om individuele maatregelen, maar ook om clusters en pakketten van maatregelen.

Voor deze fiches gebruikt het MIT nationale en internationale literatuur, raadpleegt het MIT experts en verzamelt het MIT praktijkervaringen via intermediaire organisaties. Het MIT analyseert de betekenis en gevolgen van maatregelen voor mensen en de samenleving als geheel. Het MIT zoomt nader in op thema's die relevant zijn bij het nemen van maatregelen en beziet welke groepen in de maatschappij kwetsbaar zijn voor de maatregelen.

Impactladder

Aan de sectorale aanpak (sectorplannen van diverse branches) heeft het kabinet maatregelenladders toegevoegd.⁹ Hierbij zijn maatregelen afgemeten aan wat nodig is gelet op de epidemiologische situatie, en beschouwd op hun – waarschijnlijke - bijdrage aan de aanpak van de coronapandemie (effectiviteit). Deze maatregelenladders lopen helaas niet 1:1 op met de coronathermometer¹⁰ en zijn ook niet compleet, omdat interventie- en noodremmaatregelen niet door de sectoren zelf worden getroffen.

Het Maatschappelijk Impact Team wil duidelijk maken hoe maatregelen kunnen worden gerubriceerd naar hun sociaalmaatschappelijke en economische gevolgen (impactladder) in bepaalde epidemiologische situaties of scenario's. Bij voorkeur werkt het MIT daarna verder samen met het OMT/Responseteam RIVM aan een matrix waarbij een duidelijk beeld ontstaat van enerzijds de effectiviteit van (clusters van) maatregelen, en anderzijds de maatschappelijke impact. Hiermee kan het kabinet een meer gewogen maatregelenladder hanteren.

Voor het doordenken van een impactladder en een matrix raadpleegt het MIT experts en vertegenwoordigers van doelgroepen en sectoren.

3.2. Maatschappelijk beeld

Maatschappelijk dashboard

Het MIT streeft naar een actueel en compleet dashboard voor pandemieën, inclusief relevante sociaalmaatschappelijke en economische indicatoren. Het MIT zoekt uit welke indicatoren het meest veelzeggend zijn én welke betrouwbare, continue dataverzamelingen hiervoor beschikbaar zijn, nationaal en internationaal. Aandachtspunt hierbij is dat data snel en continu ('real time') beschikbaar moeten kunnen zijn. Het MIT acht het onvermijdelijk dat voor een compleet en actueel

⁹ [Maatregelenladders voor sectorale aanpak COVID-19 | Publicatie | Rijksoverheid.nl](#)

¹⁰ [Coronathermometer | Dashboard Coronavirus | Rijksoverheid.nl](#)

maatschappelijk beeld frequent data beschikbaar zijn. Als hiervoor nieuwe dataverzamelingen moeten worden opgezet, zal het MIT hierover adviseren.

Daarnaast streeft het MIT naar een continu en actueel beeld van het draagvlak bij de bevolking: de bereidheid van de bevolking om adviezen en instructies na te leven, en de daadwerkelijke naleving van de dan geldende maatregelen. Aan het actuele beeld van het draagvlak ligt zowel kwantitatief als kwalitatief onderzoek ten grondslag, alsmede literatuuronderzoek dat het gedrag verder kan verklaren.

Het dashboard wordt voorlopig opgebouwd uit relevante kernindicatoren. Het MIT onderzoekt of het mogelijk is om (samengestelde) indicatoren te benoemen waarmee het maatschappelijk beeld in een beperkt aantal kernwaarden kan worden geduid. Het MIT kan nu niet inschatten of en wanneer dit haalbaar is; gelet op eerdere ervaringen, bijvoorbeeld op het dossier brede welvaart van de planbureaus, zal dit niet eenvoudig zijn.

Verklarend onderzoek

Voor een goede onderbouwing van de adviezen is veel meer inzicht nodig in de oorzakelijke verbanden tussen de coronapandemie en -aankpak enerzijds, en de maatschappelijke gevolgen (indicatoren) anderzijds. Daarvoor is – naast het leggen van dwarsverbanden - *verklarend* onderzoek nodig naar de causale verbanden. Op die manier ontstaat ook inzicht in de factoren die het maatschappelijk beeld in de nabije toekomst kunnen voorspellen.

3.3. Afwegingskader

Afwegingskader

Het Maatschappelijk Impact Team streeft ernaar een afwegingskader te ontwikkelen waarmee onderbouwde en evenwichtige advisering mogelijk is over de maatschappelijke impact van pandemieën en de pandemie-aankpak. Het afwegingskader is een conceptueel kader waarin deels de uitkomst van indicatoren van maatschappelijk impact (3.2) en deels te expliciteren waarden worden meegewogen, zoals rechtvaardigheid, solidariteit, gelijke kansen en toekomstige generaties. Deze waarden zullen zoveel mogelijk worden geobjectiveerd door ze te baseren op grondrechten en internationale verdragen. Op basis van het afwegingskader moeten de onzekerheden, dilemma's, keuze- en uitruilmogelijkheden voor het kabinet en de politiek duidelijk worden.

Ten behoeve van de corona-aankpak ontvangt het kabinet nu adviezen van enerzijds het MIT en anderzijds het OMT. Met een integraal afwegingskader zou het kabinet beide adviezen kunnen wegen. In een integraal afwegingskader wordt per scenario voor de epidemiologische situatie de meest effectieve virusaankpak afgewogen tegen de maatschappelijke impact. Het MIT is er voorstander van om een integraal afwegingskader te ontwikkelen, maar dit kan alleen in samenwerking tussen medische wetenschap enerzijds en sociaaleconomische wetenschap anderzijds.

Burgerperspectief

Het MIT wil bezien hoe het burgerperspectief de weging van dilemma's kan ondersteunen, zoals dit bijvoorbeeld gebeurt in burgerdialogen. Het MIT wil hiervoor praktijkkringen benutten (zie 4.3). Op deze wijze kan ook het te ontwikkelen afwegingskader worden getoetst.

4. Werkwijze

In de advisering en bij de kennisopbouw benut het Maatschappelijk Impact Team de eigen expertise, de kennis van experts, de ervaringen uit de praktijk, en daarnaast de kennis, het onderzoek en de data van (internationale) instellingen en bedrijven. Op basis van de parate kennis zal het MIT de adviezen onderbouwen. Gelet op de beschikbare capaciteit en middelen is het MIT niet zelf in staat tot omvattende literatuurstudies of het genereren van nieuwe data; hiervoor zal de samenwerking worden opgezocht met derden of zullen aanvullende voorstellen worden gedaan.

4.1. Literatuur en data

Het Maatschappelijk Impact Team is zelf geen kennisinstituut, maar leunt op de kennis van andere (internationale) instituten. Het MIT zoekt de samenwerking met onder andere adviesraden, planbureaus, kennisinstellingen, onderzoeksinstituten en mogelijk ook bedrijven die inzichten, literatuursignalen en data kunnen delen over de maatschappelijke impact van pandemieën en de pandemie-aanpak.

4.2. Expertnetwerk

In de samenstelling van het Maatschappelijk Impact Team is brede expertise op sociaalmaatschappelijk en economisch terrein geborgd. Het MIT kan bovendien een beroep doen op vijf vaste experts die de kennis inbrengen vanuit het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP), het Centraal Planbureau (CPB), het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL), de Sociaal-Economische Raad (SER) en de Gedragsunit van het Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM).

Daarnaast wil het MIT graag de samenwerking aangaan met experts die specifieke kennis hebben op relevante deelgebieden. Het MIT stelt bij voorkeur een pool van experts samen die bereid zijn hun kennis te delen voor adviestrajecten, het maatschappelijk beeld, fiches van maatregelen, kennisdossiers over thema's en het afwegingskader.

Aandachtsgebieden voor het expertnetwerk van het MIT zijn bijvoorbeeld openbare orde en veiligheid, (mensen)rechten, publieke gezondheid en leefstijl, geestelijke gezondheid, zorg, onderwijs, innovatie en ondernemerschap, sport, cultuur, media en internationaal.

4.3. Praktijkkringen

Het Maatschappelijk Impact Team vraagt intermediairs, vertegenwoordigers en ervaringsdeskundigen van (kwetsbare) groepen, maatschappelijke organisaties, overheden en sectoren om deel te nemen aan praktijkkringen. Het MIT wil deze partners allereerst vragen om beschikbaar te zijn voor de totstandkoming van gevraagde adviezen, bijvoorbeeld om hun ervaringen met voorgenomen maatregelen te delen, het draagvlak onder de achterban te peilen of signalen terug te geven over de sociaalmaatschappelijke en economische gevolgen. Daarnaast betreft het MIT hun ervaring en deskundigheid bij de totstandkoming van strategische adviezen en de kennisopbouw.

Het MIT is voornemens praktijkkringen op te bouwen rond ondernemers en werkgevers, zzp'ers en werknemers, jongeren, mensen met een beperking of chronische ziekte, mensen met psychische klachten, mensen met een kwetsbare sociaaleconomische positie, achterstandswijken/gemeenten en mogelijk ook rond ouderen, mensen in instellingen, mantelzorgers en zorgprofessionals.

4.4. Interne werkwijze

De werkwijze van het Maatschappelijk Impact Team wordt bepaald door het Instellingsbesluit en de nadere spelregels die het MIT zichzelf zal stellen (reglement en gedragscode). Het MIT vergadert 1x per maand op reguliere basis, en verder zo vaak als nodig is. Bij alle adviestrajecten vindt mondelinge of schriftelijke besluitvorming plaats met het meerderheidsbeginsel, zo mogelijk in de voltallige bezetting en bij voorkeur unaniem na beraadslaging. Vaste elementen in de adviestrajecten zijn de raadpleging van experts en praktijkkringen.

Het MIT richt subcommissies op om specifieke thema's of taken uit te werken. Deze subcommissies bestaan uit twee of meer leden van het MIT ondersteund door het secretariaat (hoofdstuk 5).

4.5. Communicatie

Het Maatschappelijk Impact Team ontwikkelt een communicatiestrategie, inclusief een mediastrategie en communicatieprotocol, passend bij de onafhankelijke adviseursrol van het MIT. De onafhankelijke publicatie en toelichting van adviezen staat daarbij centraal, evenals transparantie over de wijze van totstandkoming.

Het MIT vindt het belangrijk om in de advisering steeds duidelijk te maken wat maatregelen betekenen voor de mensen die hierdoor worden geraakt. Om de adviezen beeldend te maken, zal het MIT verhalen verzamelen uit de praktijk.

4.6. Evaluatie

Het MIT zal uiterlijk drie maanden voor het einde van haar eerste termijn conform Instellingsbesluit worden geëvalueerd. Opdrachtgever hiervan is de minister van SZW. Daarbij zullen zowel reikwijdte, doelen en werkwijze als bemensing, inbedding en effectiviteit worden bekeken. Bij de reikwijdte zal worden bezien op welke wijze het MIT zich breder kan inzetten voor de maatschappelijke impact van maatschappij-ontwrichtende crises. Naast de leden van het MIT en het secretariaat zullen ook de stakeholders (politiek, ambtelijk, experts, praktijkkringen, sectoren, adviesraden) in de evaluatie worden betrokken. Vooruitlopend op de evaluatie zal het MIT ook gedurende de looptijd input en feedback verzamelen om het eigen functioneren te kunnen verbeteren.

4.7. Randvoorwaarden

De voorzitter en leden van het Maatschappelijk Impact ontvangen een vergoeding zoals opgenomen in het Instellingsbesluit.

Daarnaast is een secretariaat ingericht om het MIT te ondersteunen bestaande uit een secretaris, drie adviseurs, managementondersteuning en communicatie. Het secretariaat is alleen inhoudelijke verantwoording verschuldigd aan het MIT. Bedrijfsmatig is het secretariaat ondergebracht bij het Sociaal en Cultureel Planbureau (SCP).

De begroting biedt daarnaast beperkt ruimte voor materiële uitgaven (literatuurstudies, bijeenkomsten, communicatie). Over overige noodzakelijke uitgaven, zoals de beschikbaarheid van snelle data ten behoeve van het dashboard, doet het MIT aparte voorstellen aan de opdrachtgever (ministerie van SZW).

5. Uitvoering werkprogramma

Het Maatschappelijk Impact Team is voltallig verantwoordelijk voor de uitvoering van het werkprogramma en de gegeven adviezen. Werkzaamheden kunnen worden voorbereid in subcommissies waaraan twee of meer MIT-leden deelnemen.

Voor de kennisopbouw is gekozen voor het inrichten van drie subcommissies:

- Subcommissie 1 – ontwikkeling factsheets maatregelen
- Subcommissie 2 – ontwikkeling dashboard maatschappelijke indicatoren
- Subcommissie 3 – ontwikkeling afwegingskader maatschappelijke impact

De voorzitter, ondersteund door het secretariaat, zorgt voor de opbouw van het expertnetwerk en de praktijkkringen, het partnership met kennisinstellingen, de samenwerking met het OMT, de ontwikkeling van de werkwijze van het MIT, de ontwikkeling van de communicatiestrategie, het overleg met de opdrachtgever en het borgen van de randvoorwaarden.

Het secretariaat bereidt de MIT-vergaderingen voor, de werkzaamheden van de subcommissies en het overleg met externe partijen. Het secretariaat voert analyses uit, organiseert bijeenkomsten en is penvoerder van de adviezen. Daarnaast voert het secretariaat voor het MIT de correspondentie, communicatie en de bedrijfsvoering uit.